www.kurdistannet.org
30/06/2003 21:15

كۆچیدوایی زانایەكی كورد لە تاراوگە

جەمال نەبەز - بەرلین

پاش ئـەوەی فەیلەسـوف و فیزیکزانـی گـەورەی کـورد و خەڵکـی ڕۆژاوای کوردسـتـان، هەنـدازیار محەمـەد لـەیلا، خاوەنی تیۆری بارستایی، دوور لـە وڵات، سـەری پـڕ لـە خەموخەفەتی نایەوە، ئەوا دوكتۆر یۆسف مارف زەندیش لە تاراوگە كۆچیدوایكرد و، بەوە سۆیەكی تیژی كردە دڵی هەموو دۆست و برادەرەكانیەوە.

یۆسف لـە نێوچـەی مەریـوان لـە ڕۆژهەلاتی كوردستـان لـە دایكبووبوو و، هـەر لـە منداڵییەوە حـەزی بـە خوێندەواری كردبوو. ئەمـەش وایكردبوو لێی كـە رووبكاتـە بیارەو، لـە لای زاناكانی ئـەوێ دەستبەخوێندن بكـا. بـەڵام هەڵوێستی بنەماڵەی مەلا عەبدولكەریمی مودەریس، كە خۆی هەر لە كۆنەوە ماستاوساردكەرەوەیەكی رژێمی عێراق بووە دوایش بوو بەزورناژەنی سەددام، هەروەها عێراقچێتی كوڕەكانی مەلا عەبدولكەریم. وایلە یۆسف كردبوو كە بەدزییەوە بچێتە سلێمانیو، پەساپۆرتێكی عێراقی پەیدابكاو، لەوێشەوە لەنیوەی پەنجاكانی سەتەی رابردوودا، لە عێراق رابكاو، خۆی بگەیەنێتە قاهیرەو، لەوێ خەریكی خوێندن وچالاكیی رامیاری بێ.

ئەو سەردەمەی یۆسف چووبووە قـاهیرە، سـەردەمی فەرمانڕەواییی جـەمال عەبدولناسر بوو، كەبووبوو بە ئاڵاهەڵگری ناسیۆنالیزمی عـەرەب و، دوژمنی رژێمەكـانی عێراق و تـرك و ئێـران، كە لە پەیمانی بەغدادایەكیانگرتبوو و، دژایەتیی بـزووتنەوەی رزگاریخـوازانەی كوردیاندەكـرد. ئـەم رێبـازەی ناسـر، لـە هێـندێك رووەوە، وەكییەكـي لـە گـەڵ رێـبازي رزگاریخوازانەي كوردا پێكهێنابوو و، بۆ كوردی سەرەنجراكێش بوو.

ئێمە ئەو كاتە چەند گەنجێكی بەژمارە كەم بووین كە دژی عێراقچێتیو پاراستنی سنووره دەستكردەكانی كوردستان بووین و، لەبەر ئەوە لـە سـاڵی ١٩٥٦ داو، پـاش وتـووێژ لـەگەڵ هاوبیرانـی ئـەو سـەردەمەم، چووم بـۆ شـام (دیمەشـق) و لـەوێ نامیلكەیەكم بە عارەبی بـە نێوی "كفـاح الاكـراد " (خەباتی كـورد) وە نووسـی و، لەوێدا پێویستی هاوكاریی كـوردوعەرەبم باسـكردبوو، نامـیلكەكەم پێشـكێش بـە ناسـر كـرد. ئـەم كـارە پێوەندییەكـی لـە نـێوان كوردوناسـردا دروستكرد، كـە دوایی بـە هـۆی نەجمـەدین عەونییەوە (كەبـرای محەمەدعەلی عەونی و، هەردووكیان كـوردی میسر بوون) . هێندێك داخوازیمان گەیاندە ناسر، یەكێك لەوانە دانانی رادیۆیەك بوو بە كوردی. ناسر لە هاوینی ١٩٥٧ دا فەرمانی بە تەرخانكردنی پرۆگرامێكی كوردی لـە رادیۆی قاهیرەدا دا. بەسەرپەرشتیی عومەر وەجدی كە كوردێكی میسری و، سەرۆكی ((رەواقی كورد)) بوو (*) .

یۆسف یەكێك بوو لەو كوردانەی كەهەر لە سەرەتای دامەزراندنی ئەو پرۆگرامەوە، وەك بوێژ و وەرگێڕ هاوكاری كرد، ئەو رادیۆیەش رۆڵێكی بەرچاوی نـواند لـە زاتنـانە بـەر كـورد و تەنگاوكردنی رژێمەكانی ئێران و عێراق و ترك. ئـەم پرۆگرامە، هـەتا سـاڵی ١٩٦٤ لـە كارابـوو. لەمساڵەدا لـە ژێـر گوشـاری عەبدولسەلام عـارف دا داخرا. ئـەوجا یۆسف ڕوویكردە ئەلمانیا و لە شاری كیل گیرسایەوە و، لەو كاتەوە دۆستایەتیمان دەستپێكرد.

www.kurdistannet.org
30/06/2003 21:15

که یەکێتییەتەوەیی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا (نوکسە) لە نەورۆزی سالی ١٩٦٥ دا لەلایەن هاوبیرانی هێژا، هەندازیار بروسك ئیبراهیم و پێشمەرگەی کاژیك لەتیف عەلی و نووسەری ئەم چەند دێرەوە دامەزرا، یۆسف یەکێك بوو لەوانەی بە دڵەوەلەسەر بیرۆبۆچوونی نوکسەی دەکردەوە و لە گەلێك کۆبونەوەدا بەشداریکرد لەگەڵمان.

یۆسف بێجگە لەفارسی و عەرەبی و ئەلمانی، زانیارییەکی فراوانی لە زمانی کوردی و شێوە و زارەکانیدا هەبوو. لە زانستگەی کیل (ئەلمانیا) لەبەشی زمانەوانیی هێندو جەرمەنی خوێندبووی. زانینی زمانی کۆنی یۆنانیوولاتینی مەرجە بۆئەوانەی ئەم بابەتەدەخوێنن. خوێندنەکەشی بە دکتۆرانامەیەکی گرنگلەبارەی باسێکی رێزمانی کوردییەوە بە کۆتاییگەیاندبوو. گەلێك وتاریشی بە کوردی و عەرەبیو ئەلمانی بەنێوی خواستەمەنییەوە نووسیبوو بۆ بەرگریکردن لە کورد و مافەکانی.

یۆسف کوردێکی سەربەرزو قسە لەرووبوو. بۆ دەسکەوتنی ماڵی دنیا خۆی سووك نەدەکرد. پاش دامەزراندنی ((هەرێمی ئاسایش)) گەلێك کەس پێیانگوتبوو کە بچێ داوای کار بکا لە زانستگەکانی ((هەرێم)) ئەویش گوتبووی: ((ئەو زاستگانە هی هەردوو ژلحیزبەکەن، بۆمن ناشیرینە بچم دەستپانکەمەوە لێیان. ئەگەر ئەوان پێویستیان بە خزمەتی منە. فەرموو با ئەوان روو بنێن لێم، ئەوسا منیش بۆهاوکاری لەگەڵ زانستگەکان، چەند مەرجێکم هەیە، ئەگەر بەو مەرجانە رازیبوون، ئەوا بەسەرچاو)).

دەسا ئافەرینی لێبێ و ئەو بیروڕایە بیرڕای منیشە. هەردوو حیزبەکە پێویستە دەگوەرگرتنێکی گشتي رێکبخەن و سەرشۆڕ بکەن بۆ ئەنجامی گشتپرسییەکي ئازادانە.

٢٠٠٣/٦/٢١

....

(*) - "رەواق"وشەیەکە کە لە بنەڕەتدا یۆنانییە. یۆنانییە کۆنەکان بەو شوێنەیان دەگوت ((رەواق)) کە زاناکانیان تێیدا کۆدەبوونەوە. ئەو وشەیە لەرێی زانستگەی کوردستان و رۆژهەلات بوو کەوتە زمانی کوردییەوە. کە سەلاحەدین بوو بە سوڵتانی میسر، لە زانستگەی ئەزهەر رەواقێکی کردەوە بەنێوی ((رواق الاكراد)) (رەواقی کوردان) بۆ پێگەیاندنی زانستکاری کورد. ئەم رەواقە هەتا ئەم دواییەش مابوو تا ئەنوەر سادات جێی ناسری گرتەوە، ئەوجا دایخست.

(**) -رژێمی عێراق رێیدا بەدەرکردنی چەند گۆڤارێکبەزمانی کوردی. رژێمی ئێران بەشێکی بەزمانی کوردی لە رادیۆی تاراندا کردەوە. سەفیری ترك بەهەڵەداوان چووبووە لای ناسرو پێیگوتبوو، ((ئەم میسر (دانانی پرۆگرامی کوردی) کارێکی زیانبارانەیەبەرامبەر ترکیا)). ناسریش پێیگووتبوو، ((ئێمە دەمانەوێ سیلسەتی دەرەوەی میسربەزمانی کوردی بلاوبکەینەوە)). جەنابی سەفیر گوتبووی ((لە ترکیا کورد نییە)) ناسریش لەوەرامدا گوتبووی ((باشە. کە کورد نییە لە ترکیا، بەرێزتان لە چ دەترسن ؟)). سەفیر وەرامی بۆ ئەمە پێنەبووەو، ناسر کۆتایی بە وتووێژەکە هێنابوو.